

Wikipediaa käyttämässä ja tuottamassa - lukiolaisen näkymä informaatiolukutaitoon

Eero Sormunen

IL 3D - ulottovuudet esiin, IL-opetuksesta IL-palveluihin
-seminaari

Suomen Tieteellinen Kirjastoseura (STKS)

Helsinki 30.11.2010

TAMPEREEN
YLIOPISTO

INFIM

INFORMAATIOTUTKIMUKSEN JA INTERAKTIIVISEN MEDIAN LAITOS

Tutkimuksen taustaa

- Yliopistokirjastojen informaatio-lukutaitohankkeet 2002-2006
- WebSeal-tutkimushanke 2006-2009
- KnowId-tutkimushanke 2010-2013
  - <https://www12.uta.fi/blogs/know-id/>

WebSeal: Käpylän yläaste -case

(Heidi Hongisto 2007)

- Kohderyhmä
  - Maantiedon projektikurssi
  - Tutkielma "Virtuaalinen interrail-matka"
- Kysymykset
  - Miten yläasteen oppilaat hankkivat ja käyttävät informaatiota tutkielman teossa?
  - Mitä ongelmia oppilaat kohtaavat?
  - Miten opettaja ohjaa oppijoita?
- Aineiston keruu
  - Havainnointi luokassa

Tuloksia 1: Oppilaiden kohtaamat ongelmat

Ongelmatyyppi	Määrä	Osuus
Tiedon hankinta ja käyttö	53	33%
Tehtäväprosessi	34	21%
Lopputuote	26	16%
Opiskeltava aihe	25	15%
Tietotekniikka	25	15%
Yhteensä	163	100%

Tuloksia 2: Avustamisstrategiat

Strategia	Opettaja	Oppilas	Yhteensä	Osuus
Asiantuntijan neuvo	68	24	92	39%
Ideointi ja rohkaisu	79	11	90	38%
Yhteistyö	22	10	32	14%
Kontrollointi	18	2	20	9%
Yhteensä	187	47	234	100%
Osuus	80%	20%	100%	

Huomioita, johtopäätöksiä

- Tutkivaa oppimista, mutta
  - työskentely teema- ei ongelmalähtöistä
  - yksilöllinen työskentely rajoittavaa
- Oppimistavoitteita ei välttämättä saavutettu
  - liikaa uusia välineitä/asioita
  - substanssiasiat jäivät sivuun
- Julkaisu: https://www12.uta.fi/blogs/know-id/files/2010/05/Hongisto_Sormunen_PIL2010.pdf

Know-Id: Wikipedia -case (Leeni Lehtiö 2010)

- Kohderyhmä
  - Biologian ja maantiedon kurssit Tampereen lyseon lukiossa
  - 9 + 16 oppilasta
- Oppimistehtävä
  - Kirjoitetaan Wikipediaan artikkeli ryhmätyönä
    - Vasta lopullinen artikkeli julkaistaan
- Aineiston keruu (pilotti)
  - Alku- ja loppuhaastattelut, havainnointi, etnografiset haastattelut
  - Ohjeet, artikkelit, opettajan arviot

Wikipedia-tehtävän mahdollisuudet

- Sekä tiedonlähde että julkaisukanava
- Tuo oppimistehtävään realismia ja haastetta
- Kiinnittää huomion informaation arviointiin ja muokkaamiseen
- Antaa käsityksen asiakirjoittamisen vaatimuksista
- Tuo opiskeltavan substanssin tarkastelun keskiöön
- Pakottaa rajaamaan

Tuloksia 1: ryhmäytyminen

- Rutinoituneet toimijat
  - Jaetaan työ heti alussa ja kootaan erilliset tuotoksen lopussa yhteen
- Ryhmätoimijat
  - Työskennellään yhdessä useimmissa työvaiheissa
- Alisuorittajat
  - Työskentelyä ei organisoida ollenkaan, artikkeli ilmestyy tyhjästä

Tuloksia 2: yhteistyö eri tehtävissä

Työvaihe	Ryhmät											
	A	B	C	D	F	G	H	I	J	K	L	Keski-arvo
Artikkelin suunnittelu	1	1	1	?	1	1	1	-1	1	1	1	0,8
Sisällön suunnittelu	1	1	1	1	1	1	1	-1	1	1	1	0,8
Tiedonhaku	-1	-1	-1	-1	-1	1	-1	-1	-1	-1	-1	-0,8
Lähteiden valinta	0	-1	1	-1	1	1	1	-1	0	-1	-1	-0,1
Muistiinpanot/ kääntäminen	?	-1	-1	?	?	-1	-1	-1	?	-1	-1	-1,0
Kirjoittamien	-1	-1	1	-1	0	-1	1	-1	-1	0	-1	-0,5
Artikkelin viimeistely	1	-1	?	-1	1	1	1	-1	-1	-1	-1	-0,2
Wikipediaan vienti	-1	-1	?	-1	1	-1	1	-1	0	-1	1	-0,3
Keskiarvo	0,0	-0,5	0,3	-0,7	0,6	0,3	0,5	-1,0	-0,1	-0,4	-0,3	-0,16

Selite

 Paljon yhteistyötä

 Vähän yhteistyötä

Tuloksia 3: Oppilaiden kokemukset

▪ Positiivista

- Oppiminen
  - helppous, syvyys, muutakin kuin asiaa
- Itsenäisyys
  - Opettajasta
  - Oma aihe ja päätökset
- Merkityksellisyys
  - julkaiseminen
- Mukavaa
  - Ryhmässä tekeminen
  - Vaihtelu

▪ Negatiivista

- Ei opittu riittävän laajasti
  - **Yo-kokeet!**
- Suorituspaineeet
- Tasapaino luokassa/ kotona tekemisen välillä

Tuloksia 4: oppimistulokset

Koetut oppimistulokset, oppilaiden maininnat (%-osuus oppilaista)

Oppimisen alue	Koki oppineensa (n=18)
Wikipedia-taidot & -kirjoittamien	78%
Oppiainesisällöt	72%
Aineiston hankinta, arviointi ja käyttö	61%
Opiskelutaidot	6%
Ei uutta opittavaa	6%

Tuloksia 5: Wikipedia-artikkelin tunnusluvut (n=11)

Ominaisuus	Keskiarvo	Minimi	Maksimi
Sanojen määrä	280	83	651
Lauseiden määrä	22	5	57
Lähteiden määrä	5,2	2	11
- nettilähteitä	4,9	2	10
- painettuja	0,3	0	1
- suomen-kielisiä	4,0	1	11
- englannin-kielisiä	1, 2	0	6

Tuloksia 6: Lähteiden käyttö

	keskiarvo	minimi	maksimi
Suorat kopiot	4%	0	12%
Mekaaninen muokkaus	21%	0	62%
Sisältö muokattu	24%	0	50%
Sisältö yhdistelty	26%	0	38%
Suora käänнос	12%	0	73%
Muokattu käänнос	7%	0	38%
Lähde tuntematon	6%	0	21%
Yhteensä (n=245 lausetta)	100%		

Tuloksia 7: Lähteiden merkintä

Viittaus	Keskiarvo	Minimi	Maksimi
Kappaletasolla oikein	56%	20%	100%
Artikkelitasolla oikein	27% (+56%=83%)	0% (+20%=20%)	100%
Puuttuu lähdeluettelosta	10%	0%	46%
Tuntematon	6%	0%	21%
Yhteensä (n= 245 lausetta)	100%		

Keskusteltavaa

- Lukion opetussuunnitelma ja IL-ohjauksen tehostaminen
  - Onko sovitettavissa yhteen?
- IL-ohjausta tukevat oppimistehtävät
  - Tehtävätyypit? Ohjaus? Verkossa vai luokassa?
- Yhteisöllinen oppiminen ja sosiaalisen median välineet
  - Opettaja 2.0?

Lisätietoja

- Know-Id -hanke
  - Kotisivut <https://www12.uta.fi/blogs/know-id/>
  - Eero Sormunen eero.sormunen@uta.fi

Kirjallisuutta

▪ Kirjoja

- Andretta, S., Information literacy: A practitioner's Guide. Chandos 2005.
- Bruce, C., The seven faces of information literacy. Auslib Press, 1997.
- Heinström, J. (2010). From fear to flow. Personality and information interaction. Oxford: Chandos.
- Kuhlthau, C., Seeking meaning. Libraries Unlimited 2nd ed. 2004.
- Limberg, L., Hultgren, F. & Jarneving, B., Informationsökning och lärande - en forskningsöversikt. Skolverket 2002.
- Lloyd & Talja (Eds.) Practising Information Literacy: Bringing Theories of Learning, Practice and Information Literacy Together. Wagga Wagga: Centre for Information Studies, pp. 95-120.
- Nevgi, A (toim.), Informaatiolukutaito yliopisto-opetuksessa. Gaudeamus/Helsinki University Press 2007.
- Sormunen, E. & Poikela, E. (toim.), Informaatio, informaatiolukutaito ja oppiminen. Tampere University Press (ilmestyy v. 2008 alkupuolella)
- Lahtinen, M., Niinikangas, L. & Linkala, M-S. (toim.), VAHVA ESITYS! Vinkkejä ja malleja esseiden ja ryhmätehtävien ohjaamiseen. Opekon julkaisu 3/2007. Verkossa:
http://www.opeko.fi/esitteet/TVT_OPETUKSESSA_JA%20TYOVALINEENA/Julkaisu/VahvaEsitys!.pdf

Kirjallisuutta, jatkuu

▪ Artikkeleita

- Heinström, J. (2006), “Fast surfing for availability or deep diving into quality - motivation and information seeking among middle and high school students”, Information Research, Vol. 11 No. 4, <<http://informationr.net/ir/11-4/paper265.html>>.
- Hongisto, H. & Sormunen, E. 2010. The challenges of the first research paper - observing students and the teacher in the secondary school classroom. In: Lloyd & Talja (Eds.) Practising Information Literacy: Bringing Theories of Learning, Practice and Information Literacy Together. Wagga Wagga: Centre for Information Studies, pp. 95-120. https://www12.uta.fi/blogs/know-id/files/2010/05/Hongisto_Sormunen_PIL2010.pdf
- Huvila, I. (2010). “Where does the information come from? Information source use patterns in Wikipedia” Information Research, 15(3) paper 433. [Available from 14 August, 2010 at <http://InformationR.net/ir/15-3/paper433.html>]
- Tanni, M. & Sormunen, E. 2008. A critical review of research on information behavior in assigned learning tasks. Journal of Documentation, 64(6), 893-914.
- Tanni, M., Sormunen, E. & Syvänen, A. 2008. Prospective history teachers’ information behaviour in lesson planning. Information Research, 13(4) paper 374. <http://InformationR.net/ir/13-4/paper374.html>
- Lisää, ks. <https://www12.uta.fi/blogs/know-id/publications/>